

“ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ กับการพัฒนาประเทศ”

บรรยายพิเศษโดย

รองศาสตราจารย์ ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในการสัมมนาทางวิชาการในโอกาสครบรอบ ๑๐ ปี

ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

“๑ ทศวรรษ : พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ กับการสร้างความโปร่งใสในสังคมไทย”

ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล วันจันทร์ที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๑

ท่านกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ท่านกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

ท่านผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานรัฐ ท่านสื่อสารมวลชน

และท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน

ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสมาบรรยายพิเศษในงานสัมมนาวิชาการที่จัดขึ้น
เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐ ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ
พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้ครบสิบปีเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ที่ผ่านมา

กฎหมายฉบับนี้นับเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญอย่างมาก ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
อย่างขนานใหญ่ทั้งในแง่ของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในเรื่อง “สิทธิที่จะรู้” และ
การปรับตัวของหน่วยงานของรัฐทั้งหลายที่ต้องให้บริการและเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ให้ประชาชน
ได้มีโอกาสเข้าถึงได้ ซึ่งเจตนารมณ์หลักของกฎหมายฉบับนี้มุ่งหมายในการส่งเสริมการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและใช้สิทธิทาง
การเมืองได้โดยถูกต้องตรงกับความเป็นจริง เนื่องจากการได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของราชการ
เป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดที่จะใช้ประกอบในการคิดและตัดสินใจในการแสดงความคิดเห็นของตน

“โลกแห่งข้อมูลข่าวสาร”

ในโลกปัจจุบัน ซึ่งถือว่าเป็น โลกแห่งเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ถ้ากล่าวที่ว่า “ผู้ใดครอบครองข้อมูลข่าวสาร ผู้นั้นคือผู้ชนะ” อาจยังไม่เพียงพอ แต่เราจะต้องพูดว่า ผู้ใดครอบครองข้อมูลได้เร็วกว่าและถูกต้องกว่าจึงจะเป็นผู้ชนะที่แท้จริง

การเติบโตของเทคโนโลยีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร ทำให้โลกปัจจุบันก้าวเข้าสู่ยุคแห่งข้อมูลข่าวสารอย่างสมบูรณ์ เทคโนโลยียังได้รับการพัฒนามากขึ้น ทั้งในแง่ของเครื่องมือและอุปกรณ์สื่อสารต่างๆ ก็ยังทำให้การถ่ายทอดและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างแพร่หลาย กว้างขวาง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ และทันเหตุการณ์ ย่อมเป็นผู้ที่ได้เปรียบ เพราะข้อมูลข่าวสารจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่รองรับสนับสนุนการตัดสินใจภายในการบริหารองค์การต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือในภาคธุรกิจเอกชน การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะการติดต่อสื่อสารทั้งภายในองค์กรภาครัฐและองค์กรภาคธุรกิจเอกชน จะให้ความสำคัญในเรื่องของความรวดเร็วของการตัดสินใจ รวมทั้งได้รับความสนใจที่จะปรับปรุงพัฒนามากขึ้น

ในสภาพสังคมปัจจุบัน ที่การเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในระดับจุลภาคและมหภาคมีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ในการกำหนดนโยบายหรือการแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางการบริหารสมัยใหม่เป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ทันสมัย และเพียงพอแก่การตัดสินใจ รวมทั้งสามารถเรียกใช้ได้ในพื้นที่ที่ต้องการ การตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่จำกัด ย่อมทำให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพ จึงอาจกล่าวได้ว่า การบริหารงานของผู้บริหารสมัยใหม่ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องข้อมูลที่มีการจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ และเป็นระเบียบ ประการสำคัญคือ มีการนำเสนอในรูปแบบที่มีการกลั่นกรองอย่างเป็นระบบ (Management Information System-MIS) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร

ภารกิจของระบบราชการไม่ว่าจะในราชการส่วนกลาง อันได้แก่ กระทรวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัดและอำเภอ และราชการส่วนท้องถิ่น ในฐานะกลไกของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างมากมาย ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศโดย

ส่วนรวม อีกทั้งเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ในอันที่จะได้รับบริการของรัฐอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในส่วนของระบบข้อมูลข่าวสารได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่จะพัฒนาการทำงานของรัฐบาล ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลสำหรับการบริหารอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะพัฒนาการในเรื่องของการประสานระบบข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ

สำหรับความเคลื่อนไหวสำคัญในระบบข้อมูลภาครัฐนั้น ในปี ๒๕๔๕ รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ (OPERATION CENTRE) ของรัฐบาลขึ้น โดยศูนย์ฯ ดังกล่าว มีระบบข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) จากดาวเทียมที่จะแสดงให้เห็นสภาพพื้นที่ต่างๆ อย่างชัดเจน เช่น ลักษณะภูมิประเทศ และระดับความลาดเอียงของพื้นที่ เป็นต้น และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลสารสนเทศทางบริหาร (MIS) ในเรื่องต่างๆ ของแต่ละหน่วยงานได้ ดังนั้น เมื่อต้องการศึกษาหรือแก้ปัญหา หรือกำหนดแนวทางดำเนินการในเรื่องใดๆ ก็สามารถเชิญผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมหารือ โดยใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการพิจารณาต่อไป ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานต่างๆ จะมีเว็บไซต์ที่สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบอยู่แล้ว จึงได้มอบหมายให้ทุกกระทรวงดำเนินการให้กรมต่างๆ ปรับปรุงข้อมูล MIS และข้อมูลต่างๆ ในเว็บไซต์ของหน่วยงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ เมื่อสามารถเชื่อมโยงกันได้ผู้บริหารของทุกหน่วยงานจะสามารถเข้าถึงข้อมูลของศูนย์ปฏิบัติการฯ ได้ ระบบดังกล่าวจึงถือเป็นการบูรณาการระบบข้อมูลเพื่อการบริหารภาครัฐ ตั้งแต่ทำเนียบรัฐบาล (PMOC) จนถึงศูนย์ปฏิบัติการระดับกระทรวง (MOC) และศูนย์ข้อมูลจังหวัด (POC) อย่างค่อนข้างสมบูรณ์

สังคมฐานความรู้

“สังคมฐานความรู้” ที่แปลตรงตัวมาจากภาษาอังกฤษว่า “Knowledge Based Society” มีความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า สังคมใดๆ ก็ตามตั้งแต่นี้ไป จะต้องมีความรู้เพิ่มขึ้น นั่นหมายถึงว่าต้องมีการสร้างความรู้ใหม่ๆ ให้มากขึ้น และในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมก็ต้องใช้ความรู้เป็นเครื่องมือ แทนที่จะใช้หลักการอื่นๆ เช่น อุดมการณ์ หรือความเชื่อ หรือการเลียนแบบต่างชาติ ดังที่เคยทำกันมา

“สังคมฐานความรู้” (Knowledge Based Society) มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ และมีการพัฒนามาจนถึงการนำสังคมฐานความรู้ผนวกเข้ากับมิติด้านเศรษฐกิจเป็น “เศรษฐกิจสังคมฐานความรู้” (Knowledge Based Economy and Society System: KBES) ในปัจจุบัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๕ ที่ใช้อยู่ขณะนี้ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ยึดถือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทางสายกลางเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโดยมีเงื่อนไขพื้นฐานสำคัญ ได้แก่ ความรู้ คุณธรรม และความเพียร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ไม่เพียงเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศเท่านั้น แต่ยังเป็นตัวช่วยกำหนดตำแหน่งประเทศไทยในเวทีโลก ซึ่งด้านธรรมาภิบาลในสังคมก็เป็นอีกด้านหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญเช่นกัน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาภาคราชการให้มีการตื่นตัว ปรับตัวให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันจะต้องพัฒนาให้ภาคเอกชนให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ในสังคม ตลอดจนการมีสำนึกและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

“เป้าหมายของการวางตำแหน่งประเทศไทยก็คือ การพัฒนาไปสู่สังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) มีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบคลุมรอบอุ่มชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ มีเสรีภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ และทรัพยากรมีความยั่งยืน อยู่ภายใต้การบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ จึงเกิดมาจากการผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจฐานความรู้และสังคมฐานความรู้เข้าด้วยกัน เป็นสังคมที่ประกอบด้วยต้นทุนทางมนุษย์ และปัจจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้บริบทของธรรมาภิบาล เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

อย่างไรก็ตามทฤษฎี “สังคมฐานความรู้” หรือ Knowledge Based Society ที่เราพูดถึงเมื่อ ๓-๔ ปีก่อน วันนี้กลายเป็นความล้าหลังไปแล้ว เพราะโลกวันนี้กำลังก้าวไปสู่ Post Knowledge Based Society หรือ โลกหลังสังคมฐานความรู้ ที่ก้าวข้ามเรื่องการแข่งขัน และเป้าหมายการผลิตในเชิงพาณิชย์ ก็คือ นวัตกรรม องค์ความรู้ และความคิด ที่พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของ “การร่วมสร้างสรรค์” ของปัจเจกบุคคลเพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาทิ การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยในเอนไซโคลปีเดียจากผู้ใช้ทั่วโลกของ Wikipedia การแบ่งปันประสบการณ์ของผู้ใช้บริการใน YouTube และ MySpace กิจกรรมการร่วมสร้างสรรค์ทางสังคมเหล่านี้ จะมีมากขึ้นเรื่อยๆ ในโลกหลังสังคมฐานความรู้ และเข้ามาแทนที่การร่วมสร้างสรรค์เชิงพาณิชย์

โลกหลังสังคมฐานความรู้ ทำให้ผู้คนรู้สึกกระฉับกระเฉงขึ้น เพราะแต่ละคนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมใน Social Spaces หรือที่ทางในสังคมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมิติในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง และโลกหลังสังคมฐานความรู้ ได้ลดอุปสรรคของผู้คนในสังคมในการเข้าถึงข้อมูล ความรู้ และเครือข่าย จึงเป็นการ “เพิ่มความเท่าเทียม” กันใน “โอกาส” ของผู้คนในสังคม เพื่อให้ผู้คนเหล่านั้น สามารถหลุดพ้นจากความยากจน ความไม่รู้และการด้อยโอกาสได้ ซึ่งเป็นโจทย์ใหญ่ที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมยุคก่อน และสิ่งนี้คือ “คำตอบ” ที่ว่า “ข้อมูลข่าวสารและความรู้สามารถช่วยขจัดความยากจน และการด้อยโอกาสได้อย่างไร?”

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการเข้าถึงความรู้ จึงเป็นความจำเป็นสูงสุดและเป็นปัจจัยที่ถือว่ามีความสำคัญในลำดับต้นๆ ของการพัฒนาประเทศ

“กฎหมายข้อมูลข่าวสาร” กับ “สิทธิได้รู้”

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เริ่มต้นจากแนวคิดของนักวิชาการและนักการเมือง เช่น ศาสตราจารย์ชยอนันต์ สมุทรวานิช ศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชูโต และนายอานันท์ ปันยารชุน ตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ สมัยรัฐบาลที่มีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีได้ร่วมกันผลักดันแนวคิดดังกล่าวนี้อย่างต่อเนื่อง จนหลังเหตุการณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ นายอานันท์ ปันยารชุน ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาผลักดันร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ. จนในที่สุดพระราชบัญญัตินี้ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่รับรอง “สิทธิได้รู้” ของประชาชน (Right to Know) ซึ่งหมายถึงสิทธิที่ประชาชนจะสามารถรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของ “รัฐ” ซึ่งหมายถึงองค์กรการบริหารภาครัฐ ซึ่งได้แก่รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐทุกแห่งที่เป็นกลไกในการบริหารราชการแผ่นดิน

คุณูปการของกฎหมายฉบับนี้ ไม่เพียงแต่จะบังเกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้สิทธิในฐานะปัจเจกชนเท่านั้นที่จะใช้ข้อมูลข่าวสารมาปกป้องสิทธิของตน มากไปกว่านั้น ยังมีส่วนผลักดันที่จะช่วยให้กลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบจากการใช้อำนาจโดยมิชอบจากนักการเมืองและข้าราชการที่ทุจริต สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประชาชนภายนอกสามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ผ่านช่องทางการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การตรวจดูข้อมูลที่ได้ประกาศใน

ราชกิจจานุเบกษา การขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารที่ตั้งแสดง ณ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประจำหน่วยงาน การขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารเฉพาะเรื่องที่ตนสนใจ หรือการตรวจดูผ่านทางเว็บไซต์ก็ตาม

๑๐ ปีที่ผ่านมา สังคมไทยมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหลายประการ จากผลของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการซึ่งได้สร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมที่โปร่งใสมากขึ้น ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนมีความรู้สึกที่ใกล้ชิดกัน ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันในการดำเนินงาน รวมถึงการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ โดยไม่มีกำแพงของการปิดกั้นข้อมูลข่าวสารของราชการดังเช่นอดีต ภายใต้หลักการของกฎหมายที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

หลักการของกฎหมาย ที่มุ่งหมายในการสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นนี้ ถือเป็นบรรทัดฐานสำคัญซึ่งรัฐบาลปัจจุบัน โดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้กำหนดหลักการของการทำงานไว้ด้วย “หลัก ๔ ป.” อันประกอบด้วย โปร่งใส เป็นธรรม ประหยัด และประสิทธิภาพ

ผมจะขอยกหลักของความโปร่งใสมาพูด ณ ที่นี้ เพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องของข้อมูลข่าวสารของราชการ หลักความโปร่งใส คือ หลักการทำงานที่สำคัญที่จะทำให้งานต่างๆ สามารถสำเร็จลุล่วงได้โดยไม่มีอุปสรรคและข้อครหาต่างๆ อีกทั้งยังจะช่วยให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และยังเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญข้อหนึ่งของหลักธรรมาภิบาลที่ใช้ในการบริหารงานให้เกิดผลสำเร็จทั้งกิจการภาครัฐและเอกชนที่สังคมโลกให้การยอมรับ

สำหรับปัญหาหลักของสังคมไทยทุกวันนี้ รวมถึงวิกฤตหลายครั้งที่เกิดขึ้นในอดีต เราอาจกล่าวได้ว่าสาเหตุประการหนึ่ง คือการขาดความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ การปิดกั้นการมีส่วนร่วมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน ซึ่งนำไปสู่ช่องทางและโอกาสในการทุจริตประพฤติดิบเกิดขึ้นได้ง่าย ฉะนั้นหากสังคมไทยสามารถสร้างให้เกิดความโปร่งใสขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของทุกฝ่าย เชื่อว่าจะช่วยลดช่องทางและโอกาสของการทุจริตลงได้มาก และยังเป็นการเปิดประตูของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ที่ได้รับผลกระทบต่างๆ ให้เกิดความโปร่งใสเข้าใจกันและลดความขัดแย้งลงได้

ถึงแม้ผมจะเข้ามารับผิดชอบงานการอำนวยความสะดวกการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ ในช่วงเวลาไม่มากนัก แต่จากการติดตามรายงานผลการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ก็พบว่ามีความก้าวหน้าเป็นลำดับอย่างน่าชื่นชม ในความตั้งใจทำงานของหน่วยงานภาครัฐทุกแห่งที่ต้องมีภาระหน้าที่สำคัญในการปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แม้จะมีปัญหาอุปสรรคอยู่บ้าง เนื่องจาก

หน่วยงานของรัฐมีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีมากถึงแปดพันองค์กร ซึ่งจะต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง

จากความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ ผมจึงได้นำเสนอต่อ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เพื่อขอให้มอบหมายให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เป็นองค์กรหลักในการติดตามประเมินความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ เป็นภารกิจเพิ่มเติมที่จะทำให้มีกลไกในการติดตามตรวจสอบและประเมินว่าองค์กรภาครัฐมีความโปร่งใสมากน้อยเพียงใด อันจะช่วยให้เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างสังคมที่มีความโปร่งใสให้เกิดขึ้น ซึ่งเรื่องนี้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะได้นำไปกำหนดและพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการติดตามที่เหมาะสมต่อไป

และเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทส่งเสริมและพัฒนาการใช้ทรัพยากรสื่อสารมวลชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง ตามที่ผมในฐานะที่ปรึกษาคณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมและพัฒนาการใช้ทรัพยากรสื่อสารมวลชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมืองนำเสนอ และเป็นผู้กำกับดูแลนโยบายในส่วนนี้ของรัฐบาล

แผนแม่บทฯ ดังกล่าวมีสาระสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในการไหลของข้อมูลข่าวสารระหว่างเมืองกับชนบท ให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งการมีเครือข่ายที่เป็นการรวมตัวระหว่างกลุ่มต่างๆ เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาควิชาชีพ และภาคประชาชน อันได้แก่ องค์กรพัฒนาต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่มีเป้าหมายสำคัญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเป็นผู้บริโภคและผู้รับข้อมูลข่าวสารให้ได้รับสิทธิประโยชน์และความเป็นธรรม ทั้งในฐานะพลเมืองและในฐานะผู้บริโภค ทั้งในฐานะผู้รับสารและผู้ส่งสาร หรือผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของสื่อ โดยเฉพาะสื่อภาครัฐและภาคประชาชน นอกจากนี้ ยังมีสาระสำคัญในการส่งเสริมเทคโนโลยี ทั้งเพื่อการผลิต (Produce) การแพร่กระจาย (Broadcast) การดำเนินการด้านเครือข่ายหรือโครงข่าย (Network) เพื่อเพิ่มขยายช่องทางการรับส่งสัญญาณและข้อมูล รวมทั้งเพื่อการรับสารหรือสัญญาณ (Receive) ของประชาชน ที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคและการเข้าถึงอย่างสะดวกและหลากหลาย คือ ทั้งในระดับระหว่างประเทศ ในประเทศ ในภูมิภาค ในท้องถิ่น และในชุมชนด้วย

นอกจากนั้น รัฐบาลได้ผลักดันกฎหมายการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เพื่อจัดระบบระเบียบของสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อทางด้านวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เคเบิลทีวี วิทยุชุมชน โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ซึ่งรวมไปถึงสื่อสารมวลชนอื่นๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จากนวัตกรรมใหม่ๆ ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชาชนจะสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งขณะนี้กฎหมายการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ อยู่ในระหว่างการประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป

ด้านการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของสื่อสารมวลชน รัฐบาลได้สนับสนุนให้เกิดกฎหมายจดแจ้งการพิมพ์ เสนอโดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้ประกาศใช้แล้ว

นอกจากนี้ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่รับรองถึงสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการเอาไว้ ก็ยังมีการกำหนดถึงการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และการตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลขึ้น ซึ่งได้มีการเตรียมร่างกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ไว้แล้ว ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการก็จะมีขอบเขตภารกิจที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมรองรับไว้ด้วย

ในโอกาสที่ประชุมแห่งนี้มีผู้บริหารหน่วยงานของรัฐ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมาประชุมโดยพร้อมเพรียงกันซึ่งหาได้ไม่ถนัดนัก ผมจึงขอฝากให้ทุกท่านได้กรุณาตรวจสอบถึงผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานของท่านว่ามีความถูกต้อง ครบถ้วน ขาดตกบกพร่องในเรื่องใดบ้างและควรที่จะได้แก้ไขปรับปรุงให้เรียบร้อยโดยเร็ว อนาคตความสำเร็จของการใช้บังคับกฎหมายฉบับนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกท่าน โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงที่ควรเอาใจใส่ดูแลการปฏิบัติงานในการทำหน้าที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานรัฐด้วยความครบถ้วนถูกต้อง เพื่อสร้างรากฐานของการเป็นสังคมไทยที่โปร่งใส และยังจะเป็นการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่แข็งแกร่งเข้มแข็งจากการที่ประชาชนทุกคนสามารถใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความโปร่งใสหน่วยงานของรัฐต่อไป
